

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
hétfő utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kéziratok visszaadását
vagy megőrzését nem vállalja.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 24.

A békekonferencia eredménytelensége.

(K. Ö.) Országok és népek nagy reménnyel tekintettek a hágai békekonferencia tárgyalásai elé. Soha alkalmasabb idő nem volt a békemozgalom érdekében hasznos határozatokat hozni. Az orosz-japán háború alig zajlott le és mindenki még a háború borzalmasságai hatása alatt állott. Mindenki tudta, hogy az óriási ember és pénzáldozat sem azért hozatott, hogy a nemzeti igazságot vigyük diadalra, hanem pusztán egyoldalú hatalmi kérdés szempontjából. Az elmék tehát fogékonyak voltak az általános békekülsőre és mindenki azt hitte, a hágai konferencia ennek hatása alatt fog határozni és dönteni.

Nem látszott már abszurd dolognak, hogy amint egyes emberek pörét bíró intézi el, úgy nemzetek pörét is kötelező bíróság döntse el. Azok az esetek, mikor nemzetek önkényt békebírók döntésének vetették alá pörös ügyeiket, mindinkább a megvalósulás felé hozták az általános döntő bíróság kérdésének eldöntését. A hágai békekonferencia azonban nem valószínűsítette meg a hozzá fűzött reményeket.

A konferenciázás lényege a leszerelés és az általános kötelező döntőbíróskor körül mozgott. Mindkét irányban történt indítvány. Előbb a leszerelés kérdése került napirendre. Nem volt kétség benne, hogy leszavazzák. Vannak nagyhatalmak, melyek a fegyveres békében látják a nagyhatalmi állás biztosítékát. Másrészt a nemzetközi nagytökérről sem lehet feltételezni, hogy egykönnyen visszavonul arról a térről, mely óriási jövedelmét szaporítja. Az állami hitelezés számára az a tér, mely a világ végezetéig boldogulását biztosítja. És az államoknak mire kell az a temérdek pénz, ha nem a hadsereg fentartására. A fentartás, a fejlesztés, a technika fejlődése mindinkább nagyobb és nagyobb összegeket nyel el. A nemzetek nyögnek a militarizmus súlya alatt, a nemzetközi mozgó tőke pedig virul. A leszerelésre irányuló indítványt leszavazta a békekonferencia.

És amikor kezdtünk belenyugodni ebbe a kellemetlen dologba, az a remény kecsegtetett, hogy a békekonferencia legalább a sokat emlegetett döntőbíróskor kérdésében fog eredményes határozatot hozni. Csalatkoztunk. Hozott a konferencia oly sem hus, sem hal-féle határozatot, mely lényegben semmit sem ér. Érdemes megemlíteni, hogy az általános kötelező döntőbíróskor leghevesebb ellenzői Németország és Magyarország-

Ausztria voltak. Persze, hogy mi itt is Németország járszalagjához voltunk kötve. És a Hágába egybegyűlt hatalmak kimondták, hogy nemzetközi vitás kérdésekben nem vetik alá magukat döntőbíróskor ítéletének. Elvben azonban hozzájárulnak a döntőbíróskor elismeréséhez és kimondják, hogy vannak oly vitás kérdések, melyek alkalmasak arra, hogy döntőbíróskor elé utaltassanak.

Valóban nevetni való dolog. Elvben elismerni valamit, gyakorlatban pedig elvetni. Erre is csak a diplomácia képes, mely nagyképűsködéssel szokta a nemzetek sorsát elintézni.

A konferencia különben maga is szégyenkezik az eredménytelenség miatt. Bevallja, hogy érdemleges munkát ugyan nem végzett, de legalább megtanulták egymást ismerni a nemzetek és a közös munka alatt az egész emberiség érdekeinek közössége iránt erős érzés mutatkozik. Ez a nyilatkozat nyilvánvalóan szemfényvesztés, mert ha érzék nyilvánult volna meg a közös érdekek iránt, akkor azt eredményes munkával kellett volna dokumentálni.

Eredmény nincs, mert nem a keresztény tanok hatják át azokat, kik a nemzetek sorsa felett rendelkezni hivattak.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az élők világa.

A Műveltség Könyvtára.

A polihistorok faja kiveszett az emberiségből. Azok az egyszerre sok ismeretágot művelő agyvelők, akikről a tudományok és a kultúra története megemlékezik, az emberi ismeretek bővülésével egyre ritkábbakká váltak, s a tizenkilencedik század után, amikor az emberi megismerés példátlan munkát végzett minden irányban s eladdig alig elképzelt ismeretdömeget halmozott fel, egészen letűntek. A modern tudományok állása mellett a polihistoria szinte lehetetlenné vált. Es mégis! Szükségünk van az ismeretek bőségére nemcsak abban a szakban, amelyet magunk művelünk hajlamból vagy kenyérkeresetből, hanem minden egyebekben is, ha műveltek akarunk lenni a szó nemesebb értelmében.

Az igazi műveltségnek feltétele minden emberi dolgokban való tájékozottság, melyet

nemcsak szakérdekből, az életjálya által adott kényszer okából, hanem lelki szükségéből keressünk. Ez alatt nem az értendő, hogy szakszerű avatottsággal ismerjük minden tudományok anyagát: hisz ez a tudományos ismeretek roppant bősége mellett lehetetlen is. Hanem értendő mindenekelőtt minden tudomány elemeinek ismerete, valamint megértése azoknak az elveinek, amelyek a tudományokban uralkodnak. Ez elvek ismeretével áttekintést kap az ember arról az óriási kincsről, amelyet évezredek át az emberiség tudományos ismeretekben összehalmozott, irányt talál a roppant kiterjedésű utvesztőben, könnyebben érti meg a világot, a természetet, a társadalmat, feltöng minden új jelenséget, részesévé válik a nagy emberi haladásnak.

Az általános műveltségnek egyéb, hasznosított érdemén kívül ez az emberi jelentősége. Lexikonok, enciklopédiák s egyéb sok vaskos kötetből összerót gyűjtemények nem felelnek meg ennek a célnak, mert vagy kisebbek, s akkor hiányosak, vagy teljesebb s akkor olyan roppant terjedelműek, mint maga a tudomá-

nyok összessége. Különben is bennük elrészletelve, fogalmak, címszók szerint rendezve vannak az ismeretek, tehát merőben ellenkezőjét adják annak, amire a modern embernek szüksége van: gyűjteményes, részletező szakmunkát — összefoglaló, átfogó tájékoztató helyett.

Ez alapvető különbségen kívül nem kis szerepe van az általános műveltség céljaira való kevésbé alkalmas voltokban annak, hogy épp terjedelmük miatt körülményes a kezelésük és nehézkes a bennük való eligazodás.

A Műveltség Könyvtára rendkívül szerencsés formája az általános műveltséget nyújtó összefoglaló munkának. Nem száraz részletezést, felsorolást, adatot szolgáltat az olvasónak, hanem összefüggő, érdekes, színes előadást a tudományok és ismeretek egész rendszeréről. Megadja tehát első sorban az áttekintést egy-egy tudományon, együtt annak történetével s világos, közérthető megmagyarázásával azoknak az elveknél, eszméknél, amelyeken az illető tudomány épülete alapszik.

Ennek a magában is kielégítő nagy feladatnak megoldásával azonban nem éri be,

MIT IGYUNK?

gyünk mohai
gyünk mohai
gyünk mohai
gyünk mohai

gyünk mohai
gyünk mohai
gyünk mohai
gyünk mohai

ÁGNES-

forrást, ha gyomor-, bél és légsőhuruttól szabadulni akarunk.
forrást, ha a vesebajt gyógyítani akarjuk.
forrást, ha étvágyhiány és emésztési zavarok állanak be.
forrást, ha májbajoktól és sárgaságtól szabadulni akarunk.

A mohai Ágnes-forrás, mint természetes szénsavdús ásványvíz, föltétlenül tiszta, kellemes és olcsó savanyúvíz; dus szénsavtartalmánál fogva nemcsak biztos óvszer fertőző elemek ellen, hanem a benne foglalt gyógyóknál fogva kitűnő szere a legkülönfélébb gyomor-, légső- és húgyászati betegségeknek, 26 év óta bebizonyosodott, hogy még ragályos betegségektől is, mint typhus, cholera megkímélte azokat, a kik közönséges ivóvíz helyett a bakteriummentes mohai Ágnes-vízzel éltek. Legjelenebb orvosai szaktekintélyek által ajánlva. Számos elismert nyilatkozat a forrás ismertető füzetében olvasható. Háztartások számára másfélértékesnél valamivel nagyobb üvegekben minden kétes értékű mesterségesen szénsavval feltöltött víznel, sőt a szódavízzel is olcsóbb; hogy az Ágnes-forrás vizét a legsebezhetőbb ember is könnyen megszerzhesse, nagyobb vidéki városokban lerakatok szereztek ugyanott a forrás leírásának ismertető füzetét ingyen kapható. A forráskészletben és elsősorú vendéglőben.

Kedvelt borviz!

Főraktár: KISS KÁROLY urnál Nagyváradon.

Miniszterválság Ausztriában.

A két cseh miniszter, Forst és Paczák, ma klubjukban kijelentették, hogy mindenképen fentartják lemondási szándékukat. Ez a kijelentés teljesen formális volt. Ennek következtében cseh miniszterválsággal állunk szemben, amely a kiegyezés miatt tört ki. Paczák és Forst azt vették észre, hogy a főbb pártok és a főbb emberek ellenük vannak. Ebből a helyzetből már egy héttel ezelőtt leakarta vonni a konzekvenciákat, de eddig sikerült a válságot elhárítani. Most azonban a parlamenti sürgős indítványok tultengése nyilvánvalóvá tette, hogy az új cseh és a cseh radikálisok obstrukcióra készülnek, Kamarz kivánságát nem teljesítik. Ez a helyzet kényszerítette a két cseh minisztert arra, hogy lemondását beadja s ezzel tiszta helyzetet teremtsen és a válság sikeres megoldását megkönnyítsék. Beavatott körökből jelentik, hogy a cseh válság rövid ideig fog tartani.

A megyebizottsági választások

Biharvámegye törvényhatósága hatszáz tagból áll; fele virilis, fele választott. A 300 választott közül 150-nek mandátuma ez év végén lejár, ezek helyett tegnap választottak megyebizottsági tagokat.

A választás csak kétharmad részben ismeretes elöltünk. Ennek a száznak nagyobbik fele a függetlenségi-pártnak jutott, tehát a párt nagyot hódított, de az ugynevezett megyei — azaz régi szabadelv-párt erősen tartotta magát. Már eddig is jelen ékenyen erősödött a függetlenségi-párt, mely azelőtt nagyon gyengén volt képviselve a vármegyén; ha a többi 50 kerületben is ilyen arányban foglal teret, akkor erős pártja lesz a megyegyűlésen a főispánnak, de még mindég jóval erősebb ellenzék fog vele szemben állani.

A főispánnak kiváló személyes tulajdonságai az ellentáborban is sok barátot biztosítanak neki s így az ő tapintatos működése most

már erősebb támogatásra találva, kétségkívül gyümölcsöző lesz a vármegye életére.

A megyebizottsági tagválasztás eredményéről a tegnapi nap folyamán a következő értesítéseket nyertük:

Margita: Lathmary Mór, Lipeczky Gyula és Horváth Lajos

Tóti: Bónyi Adorján, Wertheimstein Henrik.

Széplak: Torda Ferenc, Medvesi József, Fül Géza, Lovász Sándor.

Székelyhid: Pozsgai Károly, Kovács Lajos, Oháti János.

Bihardiőség: Veress István, Széles József, Balázs István, Kovásznay Marcel, Tolnay István.

Szentjobb: Oláh Sándor, Nyiri János, Holló József.

Illye: Szabadhegyi Géza, Eröss Rezső, G. Bujdosó Sándor.

Vaskőh: Rednik János dr, Bogdán György.

Mezőkeresztes: Cziffra Kálmán, Ertsey Péter, Szigeti Elek, Nádudvary Lajos.

Bihar: Marjay Ferenc, Bereczky Dániel, Tárnok Márton.

Derecske: Békéssy Sándor.

Báránd: Onody Jenő, Földesi Imre, Vecsey Sándor, Mile Imre. Itt Dávidházy János, a sárréti járás főszolgabírája jelent meg, aki a legnagyobb rendet és szabályosságot konstátálta.

Bihartorda: Vértesi Imre, L. Varga Lajos, Jenei Menyhért.

Nagyszalonta: I. kerület: Csorvássy István, Katona János, Kenéz Sándor II. kerület: Böszörményi Lajos, Podráczky Rezső, Sipos Sándor.

Tenke: Weisz Adolf, Sebes Gyula.

Érmihályfalva: Dr. Jakab Ernő, dr. Jakab Móric.

Kuracel: Tempeleán Dezső, Ertsey Kálmán.

Bagamér: Bánai László.

Álmosd: Végh József, Kiss Imre.

Nagyléta: M. Papp József, Arva József, Barna József.

Cséffa: Töplee György, Szunyogh Loránd, Juhász Károly.

Sarkadkeresztúr: dr. Rokszin György, Vusits József, Rokszin Miklós.

Monos petri: Brösztel Lajos, Demjén Ferenc.

Micske: Rózenberszky Gyula, Rácz Lajos, Kiss Sándor, Balogh Gyula.

Szalárd: Oláh Döme, Középegy Dezső, Fodor Arpád.

Kismarja: Fodor Gyula, Wengrintzky Gyula.

Berettyónjfalu: Orley György, Grósz Ignác, Pozsár István.

Esztár: Keszthelyi Zoltán.

Rév: Kaszó Gyula-Hollóssy Gyula és Papp János.

Komádi: Solcz Gábor, Polgár József.

Belényes: Poyvár János.

Magyarcséke: Ertsey Zsigmond, Sterba Szabolcs.

Fugyivásárhely: Gerlán János, Jancsó Lajos.

Mezőtelegd: Mangra Demeter, Lincinger Sándor, Toró József.

Szakál: Mártonffy Bogdán, Cziffra Kálmán, Dobó Imre.

Mezőkeresztes: Szigeti Elek.

Köröstarján: Kőszeghy Imre, Bige György.

Ugra: Katona Imre, Gergei Mihály.

Élesd: Beck Manó, Farkasházy Zsigmond, Zsugár János, Czipó Tivadar.

Zsadány: Tar István, Dánvi László.

Beél: Hanák Sándor, Tóth Dezső.

Harsány: Aradi János.

Gyanta: Boros I. Mihály.

Még egyszer az akadémiai ifjuság közgyűléséről.

Nagyon jól tudtuk eddig is, mi a liberális újságírás elve, taktikája: Calumniare audacter, semper aliquid haeret. Ettől az elvétől nem tágit egy vonalnyt sem. Mihelyt érdeke úgy kívánja: ferdít, kohol, gunyolódik, hogy szinte a csömörlésig megundorodott már tőle a jó izlésű emberek társasága. Mindezt nagyon jól tudtuk eddig is. De mégis példátlan az a merészség, amelylyel megrugdosták a tárgyilagos igazságot a jogakadémia olvasó körének szerdán megtartott rendes közgyűléséről közölt referációjukban a helyi liberális lapok, különösen a Szabadság és Nagyvárad Napló.

Hogy a megsértett igazságnak elégtételt adjunk, kénytelenek vagyunk még egyszer

hanem adja az egyes ismeretágazatok külön világát részletezve is, élvezetes, könnyen felfogható előadásban, igazi tudományos szellemmel, de a száraz szakszerűség porfelhője nélkül. Pedig ez a porfelhő az, amely miatt a legtöbb ember vagy nem bírja meglátni az ismereteket, vagy nincs kedve, hogy a porfelhőn keresztül is keresse őket. Forma, előadás, teljesség és magas tudományos szellem dolgában a »Műveltség Könyvtára« az első ilyen műve a világirodalomban. És joggal büszkélkedhetünk, hogy ez a kezdés Magyarországból indult ki, egészében magyar elme kiváló gondolata s részleteiben magyar tudósok elismerésre méltó s az újnemű feladataiban is teljes sikerű munkája.

Mindezt nem lehet elégszer elmondani. Valahányszor ennek a jelentős vállalkozásnak egy-egy új kötete megjelenik, az ember egyre újabb érdemét fedezi fel ennek a munkának; egy-egy kötetét külön-külön élvezi és méltányolja s csak az új kötet megjelenésekor érzi, hogy a mű ismét meglepetést hozott, valami újat, nemcsak azért, mert új a kötet tartalma, hanem mert az új kötettel a könyvtár egésze is új szint nyert. Ilyenformán a munka igazi és

imponáló képe csak akkor fog majd kibontakozni, ha teljes lesz ez a nagyszabású vállalkozás s rövidesen megjelennek az utolsó kötetek is.

Ezt a gondolatot a legújabb és ötödik kötet kelti fel, amely »Az élők világa« című viseli s mesterien megírt foglalatját adja az életnek, az életjelenségeknek s az ezek által a természet birodalmában uralkodó élő lények egész világának. Két kiváló természettudósunk Entz Géza és Mágócsy-Dietz Sándor egyetemi tanárok alkották meg ezt a hatalmas kötetet kiváló magyar tudósok közreműködésével. Jelentős munka lenne ez önmagában is, még ha nem is lenne a »Műveltség Könyvtárának« alkotó része. Teljes képet ad az élő világról, a növényekről és az állatokról.

Az »Elők Világa« gyönyörűen megírt bevezetőben adja foglalatját a biológiának, a problémáknak, amelyeknek megoldását kutatjuk s az eredményeknek, amelyekre eddig az emberi elme eljutott. Ez a bevezető egyszerre megnyitja a művelt ember szemét a természet igaz látására.

Megtanulja belőle tudatosan felfogni az életnyilvánulások különbözőségét, a növényi és

állati életnek sok közösség dacára való eltérését, a növények és az állatok külön-külön élettanát és bonctanát, leíró természetrajzát. Szóval azt, amit az iskolában külön-külön könyvekben és egymástól elszigetelve tanul az ember, azt ebben a munkában együtt és összefüggően, egymással való kölcsönös vonatkozásaiban tanulja megismerni.

A megismerést a képek rendkívüli sokasága segíti elő. Kilenc-dfélszáz műmelléklet és szöveggép eleveníti meg az írott előadást. Páratlan gazdagsága ez az illusztrációnak s bizonyossága annak, hogy a szerzők és a kiadó egyaránt felfogták azt a nagy elvet, hogy szemlélet nélkül nincs természetismeret. Hogy ez a szemlélet ne csak sokoldalú és gazdag, hanem hű és érdeklődést keltő is legyen, arra szolgál ennek az új kötetnek is áldozatkész, izléses és rendkívüli gonddal készült nyomdai kiállítása. Az új kötet, úgy mint mind az eddigi, értékes nyeresége a magyar irodalomnak s a magyar könyvészetnek egyaránt.

Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

foglalkozni a szerdán letolyt ifjusági olvasóköri gyűléssel tárgyilagosan, a történetekhez hiven.

Mindenek előtt a tárgyilagosságnak megfelelőleg konstatálnunk kell, hogy az ifjusági olvasókörének szerdai közgyűlése semminemű okozati összefüggésben nem volt a nagyváradi kir. katolikus jogakadémia tanári karának avval a tiszteletre méltó üdvözlésével, melylyel Apponyi Albert gróf kultuszminisztert, ezt az ideális lelkű államférfiut megtisztelte. Az ifjusági közgyűlése csupán azért került a tanári kar állásfoglalását nyilvánosságra hozó napot követő napra, mert az ifjusági közgyűlést az elnök távolléte miatt korábban megtartani nem lehetett.

Ez az első kapitális valótlanság laptársaink tendenciózus közléseiben. A másik pedig az, hogy ennek a közgyűlésnek nem is Szemenyei Kornél levele, hanem az olvasóköri háznagy letétele iránt előterjesztett indítvány volt a fő-tárgya, amiről pedig laptársaink hallgatnak.

De teljesen értjük laptársainkat. Nekik erőnek-erejével az kellett volna, hogy az ifjusági botrányt szállítson számukra s minthogy ez meg nem történt, elkeseredésükben mi telhetett tőlük, nagyot ütöttek igaztalanul a jogakadémia derék igazgatóján, Apponyi Albert gróf kultuszminiszteren, körül cirógatták érdemetlenül dr. Agoston Péter és dr. Mártonffy Marcel elvtársait és megrágalmazták az ifjuságot azzal, hogy igazgatója iránt nem tud tisztelettel viselkedni.

No lám, no lám! Az ifjuság nem szállított botrányt éhes laptársainknak, csináltak hát maguk botrányt, de — a saját szégyenükre. Mert bizony szégyenletes botrány az olyan újságírás, melynek a tárgyilagossággal a szemébe vágja, hogy:

nem igaz, hogy az ifjuság Agoston tanár mellett tüntetett;

nem igaz, hogy az ifjuság Apponyi ellen demonstrált;

nem igaz, hogy az ifjuság szerdai közgyűlésének köze, vagy okozati összefüggése volt a jogakadémia tanári kara kiváló többségének avval a határozatával, hogy Apponyi képét megfesteti a diszterem számára és öt hódolatteljesen üdvözlí.

De nem igaz, sőt alávaló rágalom, hogy »egyes kevés tudományu, de a miniszter ur ő excellenciája előtt anóál alázatosabb tanárok« »alattomos, ravaszul tervezett politikai heccre« »buzditották« az ifjuságot.

Nem igaz, hogy a közgyűlés egyhangulag impozáns, lelkes tüntetéssel adott kifejezést ragaszkodásának és szeretetének Ágoston Péter iránt.

Az ifjusági elnök előttünk becsületszavára kijelentette, hogy ily irányban indítványa nem szólt, hanem tisztán a tanárai iránt tartozó tiszteletnél fogva és az okon javasolta a napi-

rendre térést Szemenyei Kornél levele felett, mivel az olvasókörben az ifjuságnak minden politizálás alapszabályilag tilos.

Az ifjusági elnök *becsületszavának erejénél fogva* minden ezen túl terjedő kommentár és referáda valótlanság.

Nem igaz, hogy Böszörményi László, az ifjuság másik tekintélyes frakciójának vezére a levéltárba tételre vonatkozó indítványát megokolta és úgy okolta meg, amint laptársaink megírták.

Nem igaz, hogy gyűlés után a folyosón az ifjuság Apponyi Albertet, vagy Bozóky igazgatót viharosan megabcugolta.

Nem igaz, hogy Szemenyei Kornél levelét a közgyűlésen bárki is darabokra tépte.

A tiszta tényállás a következő:

Pelle János elnök a közgyűlésen telolvasta Szemenyei Kornél dr. ismert levelét és kijelentette, hogy a tárgy politikai természete miatt az alapszabályok alapján ahhoz sem pro, sem contra hozzászólást meg nem enged, hanem indítványozza, hogy az ifjuság a tanárok iránt tartozó tiszteletnél fogva térjen a levél felett napirendre.

Az elnöknek ezt a határozatát a szocialisták megéljenezték, míg a keresztény ifjak mély hallgatással fogadták, csupán Böszörményi indítványozta, hogy tegyék a levelet irattárba, de indítványához megokolást nem fűzött.

A folyosón az ifjuság nemcsak meg nem abcugolta Bozókyt, hanem oly melegen tüntetett mellette és éljenzte az igazgatót, a milyenben az igazgatónak ritkán lehetett része. Ez a meleg tüntetés pedig az igazgató magatartását Apponyi iránt honorálta.

Hogy Apponyi alakja mennyire rokonszenves az ifjuság előtt, annak legszebb bizonyossága az, hogy a legközelebbi gyűlésen indítványt fog előterjeszteni Apponyi üdvözlése iránt. A szerdai ülésen erről azért nem volt és nem lehetett szó, mert ez az indítvány lekéselt a közgyűlés napirendjéről.

Hogy Bozóky igazgató iránt mily szeretettel és rajongással viseltetik az ifjuság, azt a mai előadása kezdetén is kimutatta, mikor az előadó terembe lépett igazgatót zugó szünni nem akaró éljenzéssel fogadta.

Mindezt el kellett mondanunk a tárgyilagossággal kedvéért és a meghurcolt ifjuság és igazgató védelmére. Most pedig hadd következzenek a bizonyosságok:

Nyilatkozat.

Alulírottak kijelentjük, hogy a f. év október hó 24-én Nagyváradon megjelenő lapoknak azon hiráda, mintha igazgatónk, dr. Bozóky Alajost az ismeretes ügyből kifolyólag a jogakadémián f. hó 23-án »több ízben zajosan megabcugolták volna« *tendenciózus és rosszakaratu* valótlanság. Ellenben arról tudomásunk van, hogy tíz percig tartó szünni nem akaró éljenzéssel fogadták, mikor órája végeztével a teremből kilépett.

Tisztán az igazság és tárgyilagosság kedvéért emlíjük ezt fel és azért, mivel a nagyváradi lapok egy részéről bizonyos idő óta tendenciózus hírek jelennek meg az igazgató személyével kapcsolatosan. Így a f. hó 24-én ez ügyben adott közlemények legnagyobb része humbug.

Egyben e helyen is a nyilvánosság előtt *föltetlen ragaszkodásunkat és szeretetünket* fejezzük ki az igazgató, dr. Bozóky Alajos iránt *minden körülmények között.*

Nagyvárad, 1907. október hó 24.

Tunyoghy Lajos, Siket Andor, ifj. báró Szentkereszty Zsigmond, Böszörményi László, Lehotzky István, Külley Béla, Dániel Lajos, Czelláth Árpád, Fluck Dezső, Csapó István, Mezey Gyula, Balogh Kálmán, Csányi Andor, Molnár Géza, Kertes Béla, Bige József, Gerő Gusztáv, Rednik Gábor, Középpessy Emil, Kallivoda Hubert, Krén János, B. Petz Zoltán, Vigh Gyula, Bige Géza, Réti Jenő, Hollóay Béla, Szabó György, Háromy Lajos, Kovács Kálmán, Koller Lajos, Jáger Nándor, Sándor János, Dobó József, Keledy József, Weil Károly, Tardos Henrik, Balázs Sándor, Lőrincz Sándor, Szondi György, Branyiczky Dezső, Ilánig Vilmos, Schmidt József, Brandt Vilmos, Brán Aurél, Széles István, Scherer Gyula, Ásmány Zoltán, Bérczy Endre, Kardos Jenő, Büchler Lajos, Berényi Péter Ferenc, Birtolon Endre, Raffaylovits Milos, Hillinger Márton, Zimányi József, szolnoki Scheftsik István, Acs Nagy Jenő, Sziber Nándor, Obergessel Imre, Szeőke András, Pescár Jenő.

Ezt a nyilatkozatot az a felháborodás diktálta amely az ifjuság lelkében a Szabadság és Nagyváradi Napló ferditő cikkei elolvasása után felviharzott. S hogy ez a felháborodás mennyire igaz, semmitem bizonyítja jobban az aláírók tekintélyes számánál.

Böszörményi László személyével kapcsolatos valótlanságok cáfolata itt következik:

Nyilatkozat.

A nagyváradi jogakadémia f. hó 23-án megtartott olvasóköri gyűlésevel foglalkozván a helybeli lapok, egyesek annyira elragadtatták magukat, hogy valóságos beszédek imputálnak nekem egy oda dobott indítványomért s a koholt beszédet még le is közlik. Nem áll tehát az, hogy a »Szabadság« 242. számában foglalt ezen beszédet mondtam volna:

— Az elnökség előterjesztését a magam részéről elfogadom; azt hiszem, nincs ember e teremben, aki e gonosz és elítélendő célzatu levéllel szemben megvetést ne érezne. En azonban e levelet nem megsemmisíteni, hanem a levéltárba helyezni javasolom a jegyzőkönyvvel együtt örök jelétül annak, hogy mily gyalázatos politikai heccbe akarták az ifjuságot belévínni és ennek a törekvésnek mily férfiasan állott ellent. (Tetszés.) Sem ez a beszéd, sem a személyemet illető más hasonló tartalmu közlemény nem felel meg a valóságnak.

Az indítványom *ittsán és minden indokolás nélkül* az volt, hogy Szemenyei levelét helyezzük el a levéltárba. Ennyit az igazság és tárgyilagosság kedvéért.

Böszörményi László,
joghallgató.

Agárdi István

mázoló és butorfestő az Emke-palota alatt.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat szép, finom s a legjutányosabb árak mellett elkészíteni, különösen **butorfestésekre** igen nagy súlyt fektetek, nemkülönben épületmunkákra és berendezésekre is.

Ezenkívül nálam házi szükséglethez kívánandó színekben különféle olajba tört festékek is kaphatók, melyeket annyival is inkább előnyösebb nálam beszerezni, hogy minden további piszkolódás, keverés kikerülésével használni lehet.

A nagyérdemű közönség jóindulatu pártfogását és bizalmát, melyet eddig irányomban tanusított, ugy ezután is kiérdemelni óhajtom.

Ugyanitt tisztességes családból származó 1—2 fíu tanulóul felvétetik, fizetéssel avagy teljes ellátással. (Lehet vidéki is.)

Tisztelettel Agárdi István, mázoló és butorfestő.

UJDONSÁGOK.

* **A Nogáll-szobor leleplezése.** Az áldott lelkű főpápnak, a szegények nagy jóltevőjének, a magyar nyelv zseniális művelőjének, a magyar hitbuzgalmi irodalom nagy mesterének, b. e. *Nogáll* János felszentelt püspök és nagyprépostnak emlékére szobrot emelt *Fetser* Antal segédpüspök, a Nogáll által alapított Sz. Vincze intézetnek áldozatos lelkű gondozója, igazgatója. A másfél embernagyságu bronz mellszobrot, mely híven tükrözi vissza a nagy emberbarát jóságos arcát, *Tóth* István, a kiváló fővárosi művész készítette. A jól sikerült szobor a Nogáll-intézet homlokzatára külön e célra készült fülkébe kerül s most vasárnap lesz a leleplezése, melyen a művész is részt vesz. A szoborleleplezési ünnepély délelőtt fél 11 órakor kezdődik. *Fetser* püspök fog beszédet tartani s két intézeti növendék, egy fiú és egy leány ének és szavaltat közben megkoszorúzzák nagy jóltevőjük szobrát. Szerény keretű lesz az ünnepély, olyan illik *Nogáll* emlékéhez, külső fény és hivalgás nélkül való, de értéket kölcsönöz a bensőséges hála és tisztelet.

* **A bogdányszóvárhegyi jegyzőválasztás epilógusa.** Bogdányszóvárhegyen okt. 8-án volt megtartva a jegyzőválasztás, melyen *Jadovits* Adám lett megválasztva egyhangulag. A választás ellen tegnap *Tomescu* György és *Jaik* Mitru 26-od magával felebbezést adott be az alispáni hivatalhoz. A felebbezésben azt adják elő, hogy a választást megelőzőleg *Stern* Ignác és *Stern* Emánuel kereskedők és korcsárosok elámitották a szavazókat és a választás előtti napig folyton itatták, hogy a választáson *Jadovitsra* szavazzanak. A szavazásra azonban nem volt szükség, mert a választást vezető szolgabíró e szavak után: Uraim! most felolvasom a pályázók névsorát — elhallgatott, holott hét pályázó is volt. Jelölés tehát egyáltalán nem volt. Hogy *Jadovits* egyhangulag lett megválasztva az annak tulajdonítható, hogy őt a nép tudta és beleegyezése nélkül helyettes jegyzőnek nevezte ki a szolgabíró és mint ilyen helyettesnek a neve valahogy a választók közé vétetett és ezek nem szavazási szándékkal, hanem meglepetésükben mondották a *Jadovits* nevet, mely után a választás eredménye ki lett hirdetve. A választás után a felebbező szerint nagy kellemetlenségek lettek volna, amit csupán az ottani intelligencia hártott el. A felebbezők ezek alapján kérik a választást megsemmisíteni s az új pályázat idejét kitűzni.

* **Közigazgatási bejárás.** Tegnap délelőtt tartották meg a közigazgatási bejárását a nagyváradai pályaudvar kibővítésének. A bejárásan úgy a kereskedelmi miniszter, mint a város és megye képviselői jelen voltak. A közigazgatási bejárás alkalmával elhatározták, hogy a Bihar-püspöki felé vezető országutat a bihari uttal fogják áthidalni úgy, hogy egy teljesen új országút fog keletkezni, melynek helyén jelenleg temető földek vannak. E szerint a vámháznál lesz az áthidalás, és a mostani Bihar-püspöki vasúti átjáró meg fog szűnni, miáltal a közlekedés meg lesz könnyítve. A vasúti indóháztól az ország út mellett csaknem a vasúti elágazásig szénraktár lesz. A bejárás déli 12 órakor ért véget, mely után bankett volt.

* **Az áruló feleség.** Tegnap délelőtt *Husz* Gáborné panaszt tett a rendőrségen, hogy

férje őt mindannyiszor, mikor részegen tér haza, súlyosan bántalmazza. A részegség pedig mindennapos a férjnél és így ő mindennap kikap. Az asszony azt is előadta, hogy az ura a bort a Kékmacska című vendéglőből lapja és így van alkalma minden nap lerészegedni. A tolvaj férfit a rendőrség letartóztatta.

* **Ágoston Péter a munkások közt.** *Ágoston* Péter tanár tegnap kérvényt intézett Nagyvárad városához, hogy részére a polgári iskola rajztermét november 2-től fogva minden szerdán és pénteken este egynegyed kilenc órától bocsássa az ő rendelkezésére, hogy ott a munkásoknak szabad tanítást tartsanak.

* **Tisztátalan kut az iskolában.** Nagyváradon a váradvelencei görög keleti iskola udvarán még mindég a régi gémes kut van meg és a tanulók ebből elégítik ki vízszükségleteiket. A kut mint káváskut már így is veszélyes, de veszélyes közegészségügyi szempontokból is, mert a kutban igen kevés víz van, ami tulajdonképpen nem is nevezhető víznek, hanem csak pocsolóvíznek, mert az ideai szárazság alatt a kut ki van merülve s csak egészségtelen szennyes víz van benne. Most az iskola tanítója *Szime* Demeter ezt az esetet bejelentette a polgármesteri hivatalnak és kéri, hogy a vizet vegyileg vizsgáltsák meg s annak használatától a tanulókat tiltsa el a hatóság.

* **Milyen a külkereskedelmünk?** A külfölddel való kereskedelmi összeköttetéseink statisztikáját a központi statisztikai hivatal sohasem tudta teljes pontossággal ez ideig összeállítani, mert a legtöbb helyen hamis adatokat dikáltak be. Ez a statisztika pedig igen lényeges. A kereskedelmi miniszter ezért most elrendelte, hogy a pontos adatok összeírására maga a hatóság őrkdjék és minden olyan esetben, hol a bemozdók hamis adatokat szolgáltatnak be, a legszigorubb büntetést alkalmazza.

* **Áthelyezés.** A nagyváradai kir. törvényszék elnöke *Farkas* István vaskóhi és *Fekete* Péter margitai járásbírói hivatalosolgákat saját kérelmükre kölcsönösen áthelyezte.

* **Hunyadmegye az agitátorok ellen.** Végre a törvényhatóságok is megmozdulnak és védelmükbe veszik az agitátoroktól félrevezetett nép által zsarolt munkaadókat. Hunyadmegye most határozatot hozott, melyben kimondotta, hogy az építő iparosok országos szövetségét védelme alá veszi és tőle telhetőleg azt pártolni is fegja. A megye pártolása első sorban is oda fog irányulni hogy a megyei építkezéseket csakis olyan vállalkozónak fogja kiadni, aki a szövetségnek tagja. A határozatot minden vármegye törvényhatóságának megküldötték hasonló szellemű határozat hozatala végett.

* **Megszökött katona.** A katonaságtól utóbbi időben gyakoriak a szököések, dacára annak, hogy ezért szigorú büntetés jár a szökövényre. Legutóbb *Bozsik* György közkatona szökött meg a 37-ik gyalogezredtől, hol szököés miatt már két évre volt elítélve. Jelenleg büntetése után az aradi katonasághoz kellett volna bevonulnia, de onnan mielőtt bevonult volna ismét megszökött. Most országszerte körözik.

* **Tífusz az érmihályfalvai járásban.** A megye területén általában szörványosan mindenütt fordul elő tífusz, azonban legjobban van kitéve e betegségnek az érmihályfalvai járás, honnan ugyszólván minden nap érkezik jelentős egy-egy tífusz betegség fellépéséről vagy megszűnéséről. Ujabban *Érolasi* községben lépett fel a tífusz járványszerűleg, mire a főszolgabíró a legszigorubb óvintézkedéseket tette meg és erről jelentést tett az alispáni hivatalnak.

* **Bakonyszeg a korosmák ellen.** Bakonyszeg község képviselőtestülete elhatározta, hogy a vagyon- és erkölcs biztonság megvédelmezése érdekében a korosmákat vásár és ünnepnap zárva tartatja.

* **Az utolsó alamizsna.** Hosszu megtépett életen keresztül űzte a sors *Rostás* Virágot a koldulás keserves utain. Ki tudja milyen multja volt, lehet, hogy igazságos volt vele szembe ez a kiszámíthatatlan hatalom, lehet, hogy gunymosolya csupán kicijáték volt, melyet szeszélye hozott. Az alamizsnára, mások könyörületes szívére utalta *Rostás* Virágot és mikor megunta vele keserűségeit éreztetni megengedte, hogy megkérhesse az utolsó alamizsnát, azt a kis helyet, ahol meghalhatson. *Rostás* Virág koldus volt és az maradt utolsó percében is, amikor megtörtén, fáradtan betért *Sáros* Jánoshoz *Bogdányszóvárhegyre*, hogy kipihenje az ő nagyon is nehéz életének fáradalmait. A meghalást még megengedték, a temetést pedig a batóságra bízták, de hisz ez is alamizsna volt.

* **Halálos baleset a Rákóczi-uton.** Tegnap délelőtt borzalmas baleset ért egy nagyváradai talyigást. A szerencsétlen ember ugyanis epileptikus bajban szenvedett és ez a betegség tegnap akkor támadta meg, mikor a Rákóczi-uton a csendőrség előtt hajtotta el árukkal megrakott talyigáját. A szerencsétlen ember a talyigáról leesett és pedig úgy, hogy feje az aszfalton széthasadt. Az eszméletét veszített embert beszállították a megyei közkórházba, hol ápolás alá vették, azonban segíteni nem lehetett rajta.

* **Két tűz egy napon.** Berettyóújfaluban tegnap — szerdán — két tüzeset is volt. Délelőtt 11 órakor a *Herpály* rézen *Tóth* Pál szalmakazla gyuladt meg, melyről szénájára is átcapott a tűz és elhamvasztotta. A tüzoltóság a veszélyben lévő házat megvédte és a tüzet elfojtotta. — Este 8 órakor *Pálfi* Istvánnak a község szélén levő lakóháza gyuladt ki. A gazda éppen bevégezte volt a pálinka főzést és lefeküdt; de alig szunnyadt el, midőn a szomszéd látva a kémény tövén fellobbanó lángot, átfutott és az ablakot beütve fellármázta a gazdát. A tüzoltóság a hirtelen lángra kapott és recsegve roppogva égő tetőt erős locsolás közt leszedte és az épület többi részét megmentette.

* **Üdvözet Amerikából.** *Hubert* Sándor Amerikába szökött hamis kártyás és utazó zsebtolvaj valahonnan értesült róla, hogy az ő szököését megirták és pedig úgy, hogy ő egy nagyobb szerű lopással kapcsolatosan szökött meg. Most a híres férfit önértében sértődve levelet intézett *Eleméry* Ferenc rendőr alkaptányhoz. A levélben először is üdvözlö *Eleméry* Hubert, mint olyat, aki legbuzgóbb ellenőrizője volt, aztán tiltakozik az ellen, mintha ő a lopás miatt szökött volna meg. Elmondja, hogy ő már régen tervezte ezt a kimenetelt, mert idehaza nem méltányolják kellőleg a munkát, ő odakint jelenleg annyit keres, mint két rendőrkaptány, tehát a kereset miatt nem fog haza jönni soha. Az új világban megváltoztatta nevét és ott *Hubert*ről nem is tud senki. A kis hamis leveleiben elfelejtette megírni a címet, pedig erre nagyobb szüksége volna a rendőrségnek, mert *Hubert* 8 havi fogház elől ugrott meg.

* **A pincér szakszervezet feloszlása.** A nagyváradai pincér szakszervezet, mely a munkaadók kiszípolozására alakult volna, tegnap éjjel feloszlott, mert a munkások belátták, hogy a folytonos ellentétes nézetek csak kifogják élesíteni a munkaadó és munkások közötti viszonyt és békés megegyezés még sem jön létre soha. Ez ügyben tegnap éjjel gyűlést tartottak a pincérek és mivel a szervezet látta, hogy nem bir terrorjával oda hatni, hogy a

munkásokat józan gondolkodásától megfoszsa, kimondotta a feloszlást és a régi együletet ismerte el. A gyűlésen létre jött végre a meggyezés, melyből a vendéglősök kerültek ki együttesen. A gyűlésen meg is alakították az új tisztikart, mely a két párt embereiből egyforma arányban alakult s a mely meg is kezdte működését.

* **Gyászrovat.** Göldsdorf Károly, a Kron-dorfi kútvaló tulajdonosa szombat éjjel meghalt. Az összes alkalmazottai rajongásig szeretett főnöküket vesztették benne, mert alkalmazottaival szemben atyai szeretettel bánt. Hat év előtt cége fennállásának 25. évi jubileumát tartotta, közben udvari szállítónak nevezték ki és cs. tanácsosi címmel tüntették ki. Ő a Kron-dorfi savanyúvizet az egész világon ismeretesse tette, úgy hogy az évi forgalmat már 7 millió üvegre emelte. Nálunk a Kron-dorfi eléggé ismeretes, itteni raktára magyar kezekben van.

* **Rabló cigányok.** Vasárnapi számunkban részletesen megemlékeztünk a Kolompár-féle cigány banda elfogatásáról. Most mint újabb értesülünk a világi csendőrség elfogott egy Lakatos Gusztó nevű cigányt, kinek társai megszöktek, vagy a kisjenői csendőrség kezébe kerültek. Az elfogott cigánynál nagymennyiségű arany és ezüstműt találtak, melyek valószínűleg rablótárgyak. Arany cigaretta tárca, gazdag csattok, arany, vagy ezüst botlejek, ékszer, gombok stb. vannak az elköszött tárgyak között, melyeknek tulajdonosát a rendőrség körözi.

* **Tánciskola-megnyitás.** Kovács Tivadar baletmester, a m. kir. nagyváradi honvédhadapródiskola és Orsolya-zárda táncánára f. évi november hó 3. án nyitja meg táncintézetét a Zöldta-szálloda tánctermében. Az oktatás felöleli az egész koreografiai táncművészetet, test-észtétikát és a szalon-tornát. Külön gyermek-, diák- és hoston-kurzusok. Az esti tanfolyam kezdő és haladó-tanfolyama.

Védnökségek alatt álló magáncsoportok és magánórák külön társaságoknak különböző napokon és órákon fognak megtartani. Értekezhetni lakásán: Nyárfa-utca 12. (Teleky-u ca felé) Számlátlan újabb művészeti tánc képezi az idei szezon programját.

* **Osztálysorsjáték.** Az osztálysorsjáték tegnapi húzásánál a 600,000 koronás jutalmat az 5000 koronás főnyereményével együtt a 29764 sorsjegyen nyerték.

5000 koronát nyert: 29764.
2000 koronát nyert: 32915 53867.
1000 koronát nyertek: 6546 24848 28866
44904 67130 85162 88184 92373 97626.
500 koronát nyertek: 9815 20483 39261
41494 55233 79512 92167 94442 99237
112901 124382

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

SZINHÁZ.

A hét műsora

Péntek: A nászinduló.

Szombat: A suhanc.

Vasárnap: Rómeo és Julia.

Nászinduló.

Grace de Plessans előkelő vidéki család leánya elköveti azt a romantikus megfontolatlan sárgát, hogy beleszeret a zongoramesterbe Claude Marillotba, megszökteti; nem a mester a tanítványt, hanem a tanítvány a mestert, elmennek Párisba, egy kicsit nyomorognak, azután elmennek a Grace leánykori barátjához Susannehoz s a leány álsáért könyörög a szerelmese számára. Roger, a ba-

ránító férje csinosnak találja Gracet és juttat az üzletében valami állást a zongoramesternek. Természetesen ezt nem minden utógondolat nélkül teszi s mikor Claude nincs otthon, be-toppán Grace szerény lakására és mint hasonló helyzetekben szokás, igyekszik a leánynak az észére beszélni. Grace azonban igazi urilány, aki mindent feláldoz ugyan a szerelemért, de akinél a szerelem nem eladó. Ezt érthetően, de tekintettel arra, hogy Roger a Claude főnöke, a legfinomabb modorban adja tudtára a látogatónak, ki hosszú orral távozik.

Claude, hogy Gracének, meg magának is, gyönyörűséget szerezzen, vesz egy zongorát, de ennek az árát a rábizott pénzből előlegezi. Ez kiderül s a megejtett vizsgálat után Claude kétségbe esve jön haza s csak azzal mentegőzik Grace előtt, hogy mindezt csak érette tette s hogy nem tudta, hogy rosszat cselekszik, Grace megbocsát, de megbocsát Roger is, aki a vizuálisitást így látszik nem vette nagyon komolyan, mert felemeli a Claude fizetését s tekintettel Grace gyengékedésére, meghívja őt a feleségével falusi kastélyába.

Itt az állandóan tanusított tiszteletteljes, figyelmes modorával behálózza Gracet, úgy hogy egy estélyen, mikor véletlenül egyedül maradtak, már-már megvalja szerelmét, mikor belép Nusane. A férj zavartan távozik, az aszszony körülbelül tisztán látja a helyzetet. Szolid szemröhányása mélyen hat Claudera, aki kijelenti, hogy ha Rogert szeretné, megbüntetné magát. Susane megnyugodva távozik, de Roger belép s Grace önfeladten a karjaiba borul. Azután felkapja felőlőjét s úgy a mint van, béli ruhában menekül haza a legelső vonattal Párisba.

Férje nincs otthon, de nem sokára megérkezik Roger, ki az eltűnést észrevéve aggódva rohant utána. Grace kijelenti, hogy csak azért jött haza, hogy megbosszulja magát önmagán. Roger a szokott hazug okoskodásával igyekszik meggyőzni, hogy a kettőjük szerelme magasabb hatalom műve, Claude hazajön, Grace és Roger zavara felnyitja a szemét Ajtót mutat a főnökének és sirva könyörög Gracének, hogy ne hagyja el őt Grace megesküszik, hogy hű lesz hozzá utolsó lehelletéig. Megkéri férjét, zongorázzék addig, míg átöltözik a másik szobában. Roger a zongorához ül, de csakhamar félbeszakítja őt egy pisztolylövés, mely Grace életét oltotta ki.

Ez a darab meséje. Ha az ember csak végignézi a színművet, mindenesetre szépeket találja s csak akkor veszi észre a hibát, ha egy kicsit gondolkozni kezd felette. A szereplők közt, bármennyire is fitogtatják is realitásukat, alig akad husból-vérből való ember.

Ha Grace oly naiv volna, hogy megszereti az ügyetlen és csunya zongoramestert, akkor nem tudna ellenállani a Rojer udvarlásának, de semmi esetre sem lőné magát főbe. Nem is naiv Grace, hiszen örökké magas lélekproblémákon töpreng. De akkor, hogy szeretheti azt a félszeg bábót, akiben egy csepp férfiaság, egy csepp vonzó sincsen s aki szintén lehetetlen alak? Susane önteláldozó nagylelkűségének példait a régi romantikus drámákban találjuk meg. Royer közelíti meg legjobban a párisi férfit, a kiben a jó és rossz tulajdonságok, szenvedély és önmérséklet, józan ész és szofizmak elég valószínű arányban vannak összekeverve.

Megjegyzendő, a darab címe azért Nász-

induló, mert a második felvonásban Claude és Grace négykézre játszik a Mendelsohn nászindulóját.

A szereplők mid igen jók voltak, s úgy játszottak, ahogy a szerző, *Henry Bataille* intencióinak megfelelt. E. Kovács Mariska Gracéja, Tóth Elek Rogerja, Angyal Ilka Susaneja és Beregi Claudeja külön-külön átgondolt szép alakítások voltak s az est sikere az ő érdemük. A harmadik felvonásbeli ballet-betét nagyon rontja a hangulatot, legjobb volna kihagyni, bár a karzatnak annyira tetszett, hogy megismételtette. Dr. K. J.

A suhanc. Szombaton este újból Kondi József operettje: A suhanc kerül színpadra. A repriz már műsoron volt ebben a szezonban s a közönség nagyfokú tetszésével találkozott. Kondi József alkotása meg is érdemli, hogy még ma is szívesen fogadjuk. Erejéből, hatásából semmit sem veszített: zenéjének elevevénye üdesége, szövegének egyszerűsége, egészséges humora ma is megőrizte tisztaságát és kedves-ségét. A reprizben az operette személyzet javarésze működik közre.

Rómeo és Julia. A klasszikus darabok sorozatát vasárnap kezdi meg a Szigligeti-színház. Előadják Schakespeara örökszép remekét: Rómeót és Juliát. Régen bebizonyosodott már, hogy a brit szellemóriás nagy alkotásai közül a Rómeo és Julia fejt ki a leghatározottabb vonzó erőt a mai kor publikumára. Valahányszor elhangzanak ezek a csodaszép versek, valahányszor élénk tárul a két szerelmes, felséges tragédiája: a művészi élvezet igazi felemelő érzése tölt el bennünket. A Rómeo és Julia színrehozatalát nagy gondal és körültekintéssel készítik elő.

TÁVIRATOK

A király állapota.

Bécs, okt. 24.

A Korr. Wilhelm jelenti: Ő felsége az éjszakát nyugodtan, zavartalanul töltötte. Köhögés nem állott be. A felség reggelijét jó étvágygyal fogyasztotta el. Az erőbeli állapot javul.

Bécs, okt. 24.

Ő felsége, a király állapotában a javulás tart. A katarrális tünetek enyhülöben vannak.

Bécs, okt. 24.

A király ma éjjel nyugodtan aludt. A király álma bőségebb és mélyebb volt és a köhögés ritkábban zavarta. A köhögés lazább volt. A hurut egyre jobban oldódik. A király a rendes órában kelt fel és állapotát az orvos jónak találta. A király jó étvágygyal költötte el reggelijét és délelőtt dolgozott.

Bécs, október 24.

A király az éjjelt jól töltötte, az orvosok megállapodásra jutottak, hogy a javulás tartósan halad előre. Egész délelőtt országos ügyekkel foglalkozott és sétát tett a kis gallériában.

A kiegyezés.

Budapest, okt. 24. A függetlenségi párt kedve ma már nyugodtabb és ma már minden szenvedelem nélkül tárgyalja a kiegyezést. Sokan kívánatosnak tartják ma is, hogy az önálló bank ügyében

megnyugtató nyilatkozat tétessék; eselleg pártelnöki nyilatkozat formájában. A dolgot Polónyi Géza vette ma a kezébe és azt hiszik, hogy neki sikerülni fog a végletek összeegyeztetése. A függetlenségi-párt értekezletén csak a kiegyezési javaslatok bizottsági letárgyalása után foglalkozik a kiegyezéssel, amikor majd Kossuth e tárgyban összehívja a párt-értekezletet.

Wekerle bécsi utja.

Budapest, okt. 24. Wekerle miniszterelnök még e hét folyamán Bécsbe utazik, hogy az 1908. évre szóló közös ügyi kiadások tárgyában megtartandó tanácskozáson részt vegyen. E tanácskozáson tesznek megjegyzéseket a két kormány pénzügyminiszterei a közösügyi költségelőirányzatra, melynek főbb tételeit még a szeptember közepén megtartott tanácskozások megállapították és így a mostani tanácskozás nem lesz hozzászadalmas.

Püspöki konferencia.

Budapest, okt. 24. Vaszary Kolos hercegprimás ma délelőtt 10 órára hivatt össze az ország katolikus püspöki karát az október havi rendes püspöki konferenciára budavári primási palotájába. A püspökök jóval 10 óra előtt érkeztek a palotába, ahol Kohl Medárd püspök és Berger Márk kanonok fogadták. Ritkán nyilatkozott meg a püspöki kar részéről konferencia iránt oly élénk érdeklődés, mint a mostani iránt, amennyiben kettő kivételével minden püspök megjelent. Kiseb folyó ügyek letárgyalása után, melyek között leginkább tanügyi kérdések szerepeltek, áttért a konferencia a fő tárgyra t. i. a kongrua ügy tárgyalására. Ez ügyben a múlt havi konferencia albizottságot küldött ki, melynek jelentését Várossy Gyula dr terjesztette a püspöki kar elé. A konferencia délután háromnegyed 1 órakor végződött és holnap délelőtt folytatják.

A Széchenyi—Vanderbilt nász.

London, okt. 24. Széchenyi grófnak Vanderbilt kisasszonnyal való esküvője december 4-én lesz a katolikus templomban, azután következik a polgári esketés. Ebéd után 4 órakor az új pár Európába megy nászútra, az új pár a grófnak magyarországi birtokán fog lakni.

Elgázolt állomásfőnök.

Budapest, okt. 24. Adamik Mihályt, Poprad állomás főnökét egy tehervonat ma az állomáson elgázolta. A szerencsétlen főnök nyomban meghalt.

Kétszáznegyvenezer koronás serleg.

Budapest, október 24. A bécsujhelyi polgármester a városi tanács keddi ülésén bejelentette, hogy a város muzeumában lévő kominus serlegért Bécsből 240,000 koronát ajánlottak meg vételárként. Ennek az ajánlatnak híre futott Bécsben is és a bécsi udvari muzeum igazgatója nyomban bejelentette, hogy

szeretné a serleget megvenni. A tanács elhatározta, hogy a serleget Bécsujhely város muzeumának ezt a legfőbb kincsét eladni nem fogja. A serleg a XV. századbeli ötvös művészet remeke, késői gót stílusban készült és Bécsujhely városa ajándékozta Mátyás magyar királynak, mikor a városba 1487-ben bevonult. A serleg csaknem egyméter magas.

A hágai konferencia költségei.

Budapest okt. 24. A legutóbbi hágai konferencia 127 napig tartott, ez idő alatt a konferencia tagjai 317 lakomán vettek részt. A lakomák 2.136,288 márkába kerültek, úgy hogy a egy-egy lakomára átlag 6739 márka esik. A legfényesebb lakomákat Barboss brazilai kiküldött rendezte, aki csak virágdiszre 8000 márkát költött több ízben. A konferencia összes kiadásai 12 millió márkát emésztettek föl, melyből 5 millió márka a táviratok költségét fedezte.

Földrengés az olasz félszigeten.

Budapest, október 24. Rómából jelentik: Az olasz félsziget tegnap óta ismét borzalom tanyája. A földrengés több felé is borzalmas pusztításokat okozott, Messina, Catansaro, Veggio és Calabria városok erősen megsínylették a földrengést, mely különösen Calabria környékén okozott végzetes pusztításokat.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Irta: **Daniel András**

(Franciából.)

52

— Legyen . . . Mi azonban csak a valószínűséget és nem a bizonyosságot tudjuk azzal kimutatni. Olyan kitűnő óvintézkedéseket tehetek ez emberek . . .

A főügyész a fejét rázta.

— Ön azt mondja, tehát meg kellene ijesztenünk a fiatalasszonyt . . .

— Igen, azonnali elfogatással kellene őt megfenyegetni, de azért szabadon hagyni becsületszóra és szuggerálni neki anélkül, hogy az látszások, szökne meg külföldre, keresen menedéket királyi keresztapja mellett . . .

— A főügyész arca a bámulattól sugárzott.

— Ön rendkívüli ember, államtitkár ur! Ez aztán genialis húzás. Mire zavarba jön majd a herceg!

— Es minő vallomás ez a szökés!

— Igen . . . vallomás . . . Es ha a trónkövetelő elfogadja Malboisené, a büntény pártfogójává válik . . . Ha elejti őt . . . minő paraszt eljárás egy asszonnyal . . . a keresztleányával . . . a rokonával szemben!

— Hiszi e, kedves főügyész, hogy ez a komédia kitűnően elterelné a figyelmet azon politikai drámáról, amibe a kormányt bele akarják keverni?

— Meghiszem azt! . . . Es azt hiszem, könnyen keresztül vihető. Akár bűnös, akár ártatlan ez a nő, egy Malboise márkiné, egy d'Ambarés leány, elébe tesz egy kis kéjutazást a börtönnek.

— Az ön dolga, hogy a választást e kettő között sugalmazza neki.

— Értésére fogom adni, hogy neme iránt való tiszteletből, tekintve rangját, sőt mondjuk, politikai nagylelkűségéből, lehunyjuk szemünket és időt hagyunk neki . . .

— Óvakodjék az ilyesmitől! . . . Ön nem

imberi az asszonyok ellenmondási szellemét. Tegyen úgy, mintha azonnal elakarna őt togatni és csak könyörgéseire és miután becsületszavát követelte, engedélyezzen neki halasztást . . .

— Könyörgéseire? . . . Becsületszavát? . . . Imeri ön, kedves államtitkár ur azt akiről beszél?

Varouze sárgás arcúra egy kissé piros lett.

— Láttam őt egy ízben . . .

— En sohasem láttam, de beszéltek nekem róla. En kételkedem abban, hogy ő könyörögni fog. Ami pedig a szavát illeti, ha azt adni fogja . . . ő képes is lesz megtartani . . . és ez kissé bajos lenne reánk nézve.

— Oh! egy asszony szava . . .

— Ez a nő komolyan vehetné az övét.

— Az ördögbe is! . . . Ehl ehl . . .

De e főügyész vállat vont.

(Folyt. köv.)

NYILTÉR.

Uj gyógyszerertár a Szacsvey-utcában!

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a »ll. Rákóczi Ferenchez« címzett

gyógyszertáramat

folyó hó 22-én

m e g n y i t o t t a m.

Szives pártfogást kérve maradok teljes tisztelettel

GSANDA ENDRE, gyógyszerész.

Igazságszolgáltatás.

A Munkás Ujság sajtópöre. Dr. Stokker József ügyvéd a Nagyvárad Munkás Ujság május 28-án kiadott számában minősíthetetlen módon megtámadta azért, amiért a hazafias alapon szervezkedő munkások alakuló közgyűlésének vezetését, melyen a szociáldemokrata munkások oly otromba fellépést tanúsítottak, elvállalta. Az újságcikk többek közt nem átalotta dr. Stokker József ügyvéd, városunknak e puritán jellemű férfija a koalíció posványából felburjánzott szennyalaknak irni. Dr. Stokker a bíróság előtt keresett elégtételt az otromba támadásért, mely tegnap az esküdtek verdiktje alapján a cikk szerzőjeként előállott Kiss Zsigmond földmunkást, ezt a szerencsétlen strómannt, nyomtatvány utján elkövetett becsületsértés egy havi fogházra és 100 korona pénzbüntetésre ítélte. A vádlottat Sonnenwirth Lajos dr. ügyvédjelölt védte, aki az ítélet ellen semmiségi panasszal élt.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetmény.

A nagyvárad Hítelbank Részvénytársaság 1907. szeptember hó 22-én tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 1168 darab új 150 kor. n. é. részvény kibocsátása által 225000 koronáról

400.200, azaz Négy-száz-ezer-két-száz koronára

emeli fel.

Ezen új 1168 darab részvény kibocsátása a következő feltételek mellett történik: u. m.

1. A régi részvényesek elővételi joggal bírnak minden négy régi részvény után három új részvényre.

2. Az új kibocsátású részvények 150 kor. névértékben bocsátatnak ki.

3. Részvényenként 2 kor. 64 fillér fizetendő belyeg és kiállítási díj címén.

4. Az igazgatóságnak jogában áll a régi részvényesek által át nem vett részvényeket szabadkézből 150 kor. kibocsátási árban elhelyezni.

5. Az elővételi jog gyakorlásának, valamint a szabadkézből eladásra kerülő részvények előjegyzésének határideje 1907. október hó 20.

Ezen határidőben a régi és új részvényesek tartoznak:

részvény jegyzése alkalmával darabonként és kikiáltási díj fejében 52 kor. 64 fillért. 1907. november hó 20-ig 50 kor. — fillért. 1907. december hó 15-ig 50 kor. — fillért. az intézet pénztáránál készpénzben kifizetni, mely összegek után a befizetés napjától 1907. december hó 31-ig 5 százalékos tértítetik meg.

Az új részvényesek 1908. január hó 1-től kezdve az üzleti haszonban részesülnek.

A befizetésekről ideiglenes igazolványok adatnak.

Az új részvény kibocsátási művelet befejeztével az alaptőkét képviselő részvények összetétel után darabszámban és névértékben akkép változtatnak meg, hogy minden két drb. 150—150 kor.-ról szóló részvény egy drb. 300 kor. névértékű új részvennyel cseréltetik ki, úgy hogy azután a 400200 kor. alaptőkét 1334 drb. egyenként 300 koronával teljesen befizetett s névre szóló részvény képviseli.

A védelmes befizetőkre az alapszabályok 2. ik §-a nyer alkalmazást.

Nagyvárad, 1907. szeptember 23-án.

Nagyvárad Hítelbank Részvénytársaság igazgatósága. 255

Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara.

3630—1907. szám.

Értesítés.

Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a nemzetközi, iparegészségügyi és munkásjóléti kiállítás tanulmányozására felutazni szándékozó gyárosok, gyárüzemvezetők, iparosok és iparossegédek részére a kedvezményes vasuti igazolványok megérkeztek, melyek kellő igazolás és megkeresés ellenében a kamarai irodában (Teleky-u. 11) a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig a jelentkezők részére ki fognak adatni.

Nagyvárad, 1907. október hó 24.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Huzella Gyula, Dr Sarkadi Lajos,
kir. keresk. tan. elnök. titkár.

Butor kiállítás.

az Első Nagyvárad Műbutor-gyárban
Fő-utca Guttman-házban

Kádár fűszerüzlet mellett

Az egész emeleten teljesen berendezett szobák, hálószobák keményfából 320 koronától, ebédlők 380 koronától, salónok 460 koronától.

Zongorák, pénzszekrények és mindennemű berendezési tárgyak.

Szigoruan szabott saját gyári árak.

Vidékre kívánatra költségvetést vagy utazómat teljes mintákkal saját költségemre küldöm.

Szíves megkeresést kér

Büchler Márton, butorgyáros.

Fő-üzlet és iroda: Fő-utca, Guttman-ház. Fiók-üzlet: Szent László-tér, 200 Holdas-templom mellett.

Gyár: Menház-utca 3. Telefon: 421. 626.

PÁL SÁNDOR

épület-, portál-, díszmű- és butor
asztalos mester.

Rákóczi-ut 10 és Szaniszló-u. 2 sz. Serna palotában.

Elfogadok minden ezen szakmába vágó munkákat úgy mint épületek, portálok, üzletek, gyógyszerárak berendezését a legkitünőbb szaktudással, ugyszintén átalakításokat és butorok javítását, fényezését igen szolid árak mellett hivatkozom városunk intelligenciájának több elismerő nyilatkozatára, ezért is kérem a nagyrődemű közönséget, hogy bizalommal felkeressen kegyeskedjenek, egy levelező lap általi meghívásra bár hol megjelenek és költségvetéssel díjtalanul szolgálók.

Kiváló tisztelettel

Pál Sándor,
speciális szakiparos.

228

Papi ruhák.

Van szerencsém a nagyságos és főtisztelendő papság becses tudomására hozni, hogy az őszi és téli idényre való fekete, szintarto papi szöveteim megérkeztek s azokat üzletben nagy választékban raktáron tartom s igyekszem úgy mint eddig, ezentul is megrendelőimnek teljes bizalmát és meglegedését kiérdemelni.

Vidéki megrendelésnél elég egy minta reverenda vagy ruha beküldése is; kívánatra azonban saját költségemen a helyszínére személyesen kiutazom.

Templomi miseruhák javítását jutányos árban elvállalom.

Nagyvárad, Fürdő-utca saját ház.

VAJNOVSZKY KÁROLY

49 papi és polgári-szabó.

Legjobbak

a

Moskovits

czlők.

Kossuth-utca 5.

Hirdetések

felvétetnek
e lap kiadóhivatalában.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vártér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalékos megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 5 kor. 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,
tehát 5 százalékos kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképes lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/4 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban.

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

**BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR- ÉS TERMÉNY-
HITELBANK.**
Részvénykicserélési felhívás.

A f. é. május hó 16-ik napján tartott közgyűlésünkön elfogadott és a nagyvárad kir. törvényszéknél bejegyzett alapszabályváltoztatásnak megfelelően, intézetünknek minden 140 frttól szóló részvénye, a tartaléktőkéből vett ráfizetéssel 300 koronára felemelt új részvényre lesz kicserélendő. Ennélfogva kérjük a t. részvényeseket, hogy a birtokukban levő részvényeket, az összes még le nem járt szelvényekkel együtt f. évi október 15-ik napjáig hozzánk postán bérmentve beküldeni, vagy intézetünk pénztáránál rövid uton beadni sziveskedjenek. A beküldött vagy beérkezett részvényekről elismervényt adunk vagy küldünk, melynek visszaadása ellenében a megfelelő új és a kellő szelvényekkel ellátott részvényeket f. évi december 15-ét követőleg ki fogjuk szolgáltatni. Ha a részvényes az új részvényeket más névre óhajtja kiállítani, mint amelyre régi részvénye szólott, akkor kérjük e kívánságát velünk a részvények beküldésénél darabonként 3 korona 88 fillér átírási költség beszolgáltatása mellett tudatni, mert különben az új részvényt ugyanarra a névre fogjuk kiállítani, mint amely a régi részvényen volt látható.*

Azon részvényeseket, kik a fent hivatott közgyűlésen részvénytőkének telemelése céljából kibocsátani rendelt új részvényekből jegyezték, tisztelettel kérjük, hogy szintén f. évi október 15-éig méltóztatassanak minket értesíteni, hogy e részvényeket egyenkint mely névre kívánják kiállítani. Ha e határidőig ily értesítést nem kapunk, e részvények a kellő befizetéseket teljesített részvényjegyzők nevére fognak szólni.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR-
ÉS TERMÉNY-HITELBANK.

* Alapszabály 6. §. A részvények oszthatlanok és így a részvény csak egyénnek, bejegyzett cégnek, részvénytársaságnak, egyesületnek, vagy más jogi személynek, esetleg erkölcsi testületnek nevére szólhat. 258

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI
SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve kártelen kívül szállítanak azonnal bármely mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziasfürdői szénsavforrásokból szodavizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb iparicélokra mesterségesen előállított, össze nem tévesztendő kevésbé kiadós szénsavval

Megbízható, szigorúan lelkismeretes kiszolgálás!

buziasfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes üvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál.

248 1-200

Muschong-buziasfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziasfürdőn.

Sürgönyeim: Muschong, Buziasfürdő. — Interurban t. fon. 18. sz.

A Biharmegyei Takarékpénztár
zálogháza

e hó folyamán

árverést tart.

Kéretnek a felek a zálogjegyek rendezésére.

A „Tiszántul“-ra

előfizetést küldeni

minden nap lehet

aki már ma előfizet, az november hó 1-ig a lapot

ingyen kapja.

NAGY OCCASIO.

A tulhalmozott raktár miatt az összes árucikkek közül a mai naptól kezdve **november 15-ig**

10% árengedmény az előírt és szigorúan szabott árakból

ifj. KOHN SÁMUEL áruházában Nagyvárad.

Alapított 1858.

Alapított 1858.